

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	34435
Nom	Sociologia urbana, de l'habitatge i de la planificació del territori
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2024 - 2025

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1310 - Grau Sociología	Facultat de Ciències Socials	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1310 - Grau Sociología	27 - Sociología urbana, de la vivienda y de la planificación del territorio	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
TORRES PEREZ, FRANCISCO JOSE	330 - Sociologia i Antropologia Social

RESUM

"Sociologia urbana, de l'habitatge i de la planificació territorial" és una assignatura optativa de 6 crèdits ETCS que s'imparteix en el 4º any del Grau en Sociologia, dins del mòdul "Sociologia i Ciències Socials Aplicades".

L'assignatura aborda la ciutat i els processos i dinàmiques urbanes més importants que caracteritza a la societat espanyola i a les societats avançades com a societats urbanes. L'assignatura pretén oferir a les i els estudiants una visió rigorosa, teòrica i pràctica, sobre els processos urbans, centrant-se en el cas espanyol i comparant-lo amb altres societats. L'assignatura s'estructura en quatre temes. El primer aborda la Sociologia Urbana com a disciplina i presenta les teories i orientacions, clàssiques i contemporànies més rellevants. El segon se centra en l'evolució i característiques de la ciutat occidental, des de mitjans segle XIX fins a l'actualitat, destacant els processos de suburbanització, gentrificació, desigualtat urbana i creixent multiculturalisme, així com l'anàlisi crítica de l'urbanisme hegemònic a les últimes dècades. El tercer tema se centra en la qüestió residencial, abordant el concepte d'habitar, l'habitatge i l'entorn urbà, destacant especialment el model residencial espanyol, les seues diferències amb altres societats europees, i les seues implicacions socials. El quart tema, Moviments socials urbans, aborda l'acció específicament

urbana de diferents actors socials, centrant-se en el cas espanyol, des dels anys 70 fins a l'actualitat.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No es requereixen requisits previs per a cursar l'assignatura. Si bé, és convenient tenir una certa familiaritat en la recerca de dades a la xarxa, i un coneixement teòric i aplicat dels mètodes i tècniques d'investigació social.

1310 - Grau Sociologia

- Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.
- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreplegar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Conèixer, descriure i analitzar els mecanismes d'ordenació de l'espai urbà.

Identificar i interpretar les dinàmiques i les transformacions espacials de les ciutats contemporànies.

Diferenciar els principals actors que intervenen en la construcció de la ciutat i analitzar les seues interaccions.

Analitzar i avaluar plans i projectes d'actuació urbana.

Relacionar elements de població, recursos, tecnologia i medi ambient natural que incideixen en la transformació de l'espai.

Manejar les fonts de dades que faciliten la recerca en l'àmbit de la ciutat.

Identificar, recopilar, elaborar creativament i interpretar informació rellevant per a l'anàlisi dels fenòmens i processos socials a partir de fonts diverses.

Saber transmetre arguments i comunicar-se per escrit i oralment utilitzant adequadament la terminologia i les referències teòriques de la sociologia urbana i la planificació.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. La ciutat i la sociologia urbana.

La ciutat com objecte d'estudi de la sociologia urbana. Els sociòlegs i sociòlogues de la ciutat: de l'Escola de Chicago fins a les teories sobre les ciutats globals.

2. Espai i societat urbana. La ciutat occidental (segles XIX i XX)

De la ciutat industrial a la ciutat postindustrial, de serveis i globalitzada. Els processos de suburbanització, gentrificació, desigualtat i exclusió urbana. El creixent caràcter multicultural i globalitzat. L'urbanisme hegemònic en les quatre últimes dècades i la seua anàlisi crítica.

3. La qüestió residencial. Habitar, habitatge i entorn urbà

La qüestió residencial i els seus debats. Els conceptes d'habitar i d'hàbitat. El model residencial espanyol, les polítiques d'habitatge i del sòl, i les seues implicacions socials. Diferències més rellevants amb altres societats europees. Problemàtiques actuals d'habitatge. Entorn urbà: producció social i planificació. Equipaments i béns de consum col·lectiu.

4. Moviments socials urbans

Moviments socials urbans: teories i anàlisi. El dret a la ciutat, espai i forces socials. Els moviments socials urbans a Espanya, des dels anys 70 fins a l'actualitat.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	5,00	0
Elaboració de treballs en grup	20,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Estudi i treball autònom	10,00	0
Lectures de material complementari	15,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00	0
Preparació de classes de teoria	10,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

El programa es desenvoluparà en diferents sessions teòriques i pràctiques i es combinaran les exposicions docents i el treball actiu de l'alumnat. Es combinaran:

- Activitats presencials a l'aula: lectura i debat de diferents textos i materials; exposicions per part del alumnat; recerca de dades documentals i estadístiques específicament urbanes; etc.
- La realització de pràctiques individuals i/o grupals, amb lectures prèvies i debat a classe, sobre temes relacionats amb el temari.
- Elaboració grupal d'un projecte de recerca referit a una problemàtica urbana de la realitat concreta de València i/o la Comunitat Valenciana.

Els treballs i les activitats es comentaran, s'orientaran amb directrius específiques i se'n farà seguiment, a classe i en tutories. Les pràctiques no són recuperables ates que conformen un procés d'aprenentatge i treball integral basat en el treball col·lectiu a l'aula.

AVALUACIÓ

El resultat de l'avaluació procedirà tant d'una prova tipus examen, com de les diverses activitats i treballs.

L'examen suposarà el 40% de la qualificació final. Les activitats suposaran l'altre 60% de la nota final i pretén valorar el procés d'aprenentatge al llarg del desenvolupament de l'assignatura. Aquest 60% se desglossa en: 10% activitats presencials a l'aula i la resta distribuït entre les pràctiques individuals i grupals segons es concreti a l'inici del curs.

Els criteris generals per a l'avaluació de l'examen i les pràctiques seran: la adequació de preguntes i exercicis a allò demanat, el nivell de coneixements i competències relacionats amb el contingut de l'assignatura, la sistematització d'aquests, la capacitat d'anàlisi, integració i explicació, sobre els continguts treballats i la seua relació amb problemàtiques urbanes.

L'alumnat que no obtinga l'aprobat de l'assignatura en la primera convocatòria, podrà presentar-se a la segona seguint aquests criteris i mantindrà la nota obtinguda en pràctiques.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- CORTÉS, Luis (1995) *La cuestión residencial: bases para una sociología del habitar*, Fundamentos, Madrid.
- HARVEY, David (2007): *Espacios del capital. Hacia una geografía crítica*, Ediciones Akal, Madrid.-
- UNCETA, Alfonso y GARRIDO, Pilar (coord.) (2011): *De la vivienda a la ciudad: percepciones, retos y oportunidades*, Ascide, Bilbao.-
- ULLÁN DE LA ROSA, Francisco Javier (2014): *Sociología urbana: de Marx y Engels a las escuelas posmodernas*, Centro de Investigaciones Sociológicas, Madrid.

Complementàries

- HALBWACHS, M. (2004) [1932]. *Chicago, experiencia étnica*. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* 108-04, 215-253.
- ARBACI, S. (2019). *Paradoxes of segregation: Housing systems, welfare regimes and ethnic residential change in Southern European cities*. John Wiley & Sons, London.
- ASCHER, F; HERNÁNDEZ DÍAZ, M, (2005): *Los Nuevos principios del urbanismo: el fin de las ciudades no está a la orden del día*, Alianza Editorial, Madrid.
- ARXIU DE CIÈNCIES SOCIALS (2004): *Monográfico Ciudad y Territorio*. Nº 10. Afers. Valencia.
- BORJA, J. (2005): *La ciudad conquistada*, Alianza, Madrid.
- BORJA, J.; MUXÍ, Z. (2004): *Urbanismo en el siglo XXI*. Bilbao, Madrid, Valencia, Barcelona. Edicions UPC, Barcelona.
- BURGEL, G. (2012): *Historia de la Europa Urbana. VI. La ciudad contemporánea. Desde la Segunda Guerra Mundial hasta nuestros días*, Publicacions Universitat de València, València.
- CASTELLS, M. (2004) [1974]: *La cuestión urbana*. 6ª edición, corregida y ampliada. Siglo XXI, Madrid.
- CASTELLS, M. (1995): *La Ciudad Informacional*. Alianza Editorial. Madrid.
- CUCÓ, J. (2004): *Antropología urbana*, Ariel, Barcelona.
- CUCÓ, J. (ed.) (2013): *Metamorfosis urbanas. Ciudades españolas en la dinámica global*, Icaria editorial, Barcelona.
- CUCÓ, J. (dir.) (2013): *La ciudad pervertida. Una mirada sobre la Valencia global*, Anthropos, Barcelona.

- COL-LECTIU PUNT 6 (2020): Urbanismo feminista. Por una transformación radical de los espacios de vida. Traficantes de Sueños, Madrid.
- DAVIS, M. (2008): Planeta de ciudades miseria. Foca, Madrid.
  - DOLÇ, C. (2021). Del Saler al Túria. Institució Alfons el Magnànim. Valencia.
  - GAJA i DÍAZ, F. (ed.) (2003): Pensar València. Taller XXI d'Urbanisme. Editorial de la UPV, Valencia.
  - GONZALEZ, M^aJ., RAMOS, R., GOMEZ, M^aV., DOLÇ, C., CORTÉS, L, SARAVIA, M. (1998): El malestar urbano en la gran ciudad, Talasa Colegio Oficial de Arquitectos de Madrid, Madrid.
  - HARVEY, D. (2004): El Nuevo imperialismo. Madrid: Ediciones Akal.
  - HARVEY, D. (2013): Ciudades rebeldes. Del derecho de la Ciudad a la revolución urbana. Ediciones Akal, Madrid.
  - LEAL, J., CORTES. L. (1995): La dimensión de la ciudad. CIS. Madrid.
  - LEFEBVRE, H. (1974): El derecho a la ciudad. Península. Barcelona.
  - MARTINEZ DEL OLMO, A. (2019). El sistema de vivienda del sur de Europa: ¿continuidad o ruptura? Revista Española de Investigaciones Sociológicas 29 (1), 153-180.
  - MONCUSI, A., TORRES, F. y FIORAVANTI, H. (eds) (2018). Barris i ciutats en clau pluricultural. Construcció del conflicte, experiències veïnals i gestió institucional. Neopàtria. Valencia.
  - MUSTERD, S. (2008): Banlieues, the Hyperghetto and Advanced Marginality: A Symposium on Loïc Wacquants Urban Outcasts, City: analysis of urban trends, culture, theory, policy, action 12:1, pp. 107-114.
  - NAVARRO YÁÑEZ, C. (coord) (2020): Innovación en políticas urbanas. Traficantes
  - OBSERVATORIO METROPOLITANO DE MADRID (coords) (2015): El mercado contra la ciudad. Sobre globalización, gentrificación y políticas urbanas, Traficantes de Sueños, Madrid.
  - OECD (2018): Divided cities. Understanding intra-urban inequalities, Paris.
  - PALACIOS, A. y VINUESA, J. (2010): Un anàlisi cualitativo sobre la política de vivienda en España. La opinión de los expertos. Anales de Geografía 30-1, pp 101-118.
  - PHILLIPS, D. (2010): Minority Ethnic Segregation, Integration and Citizenship: A European Perspective. Journal of Ethnic and Migration Studies 36-2, pp. 209-225.
  - SASSEN, S. (2007): Una sociología de la globalización, Katz Editores, Buenos Aires.
  - SEQUERA, J. (2015)- A 50 años del nacimiento del concepto gentrificación. La mirada anglosajona. Geo-crítica, Vol. XX, nº 1.127
  - SENNETT, R. (2019): Construir y habitar. Ética para la ciudad. Anagrama, Madrid.
  - SMITH, H. (2012): La nueva frontera urbana. Ciudad revanchista y gentrificación. Traficantes de Sueños, Madrid.
  - SORANDO, D y LEAL, J. (2019). Distantes y desiguales: el declive de la mezcla social en Barcelona y Madrid. Revista Española de Investigaciones Sociológicas 167, 125-148.
  - SUBIRATS, J. (coord.) (2011). Políticas urbanas en España. Grandes ciudades, actores y gobiernos locales. Icaria, Barcelona.
  - SUBIRATS, J. y GARCÍA-BERNARDOS, A (eds) (2015): Innovación social y políticas urbanas en España. Experiencias significativas en las grandes ciudades. Icaria, Barcelona.
  - TORRES, F. y MONCUSÍ, A. (2015). Los escenarios urbanos. Unas condiciones más difíciles. En Torres, F. y Gadea, E. (eds). Crisis, inmigración y sociedad. Madrid: Editorial Talasa. pp 37-72.
  - URRUTIA, V. (1999): Para comprender qué es la ciudad. Teorías sociales, Estella: EVD
  - VAN HAM, M., MAULEY, D., BAILEY, N., SIMPSON, L., MACLENNAN, D (eds) (2012): Neighbourhood Effects Research: New Perspectives. Springer, New York.
  - WACQUANT, L. (2007). Los condenados de la ciudad. Gueto, periferias y Estado, Siglo XXI, Buenos

Aires.

WACQUANT, L. (2010). Castigar a los pobres. El gobierno neoliberal de la inseguridad social, Editorial Gedisa. Barcelona.

ESBORRANY